

SE O ZAZIDALNEM NAČRTU ZA ŠTEPANJSKO NASELJE

Moderni Babilon pod Golovcem

9 PARKIRNIH HIŠ S 1.584 POKRITIMI PARKIRNIMI MESTI – ZELO FUNKCIONALNA IN UDOBNA STANOVANJA TUDI ZA OSTARELE LJUDI – ZAKLONIŠČA V VSEH DEVETIH STOLPNICAH – DOVOLJ ZELENIC IN REKREACIJSKIH POVRŠIN

Že v zadnji številki Naše skupnosti smo poročali o nekaterih vidikih gradnje stanovanjske soseske Štepanjsko naselje. Ker je projekt zanimiv in za mnoge prizadete občane – predvsem za mlade družine brez stanovanj – izredno vabljiv, bomo v tem sestavku seznanili javnost še z nekaterimi nadrobnotnimi tega velikega zazidalnega projekta.

Predvidoma bo v štirinadstropnih stanovanjskih blokih 1.622 ali 52 % stanovanj, v trinajstnadstropnih stolpnih 1.359 ali 44 % stanovanj, 88 ali 2,8 % vrstnih hiš za ostarele ljudi in 24 individualnih hiš za zamenjavo. Hiše za zamenjavo so namenjene družinam, katerih stare hiše bodo porušili.

Skupaj bo predvidoma na območju soseske v petih letih zgrajenih 3.093 stanovanj v kateri se bo vselilo 9.910 stanovalec.

OPREMLJENOST STANOVANJ

Vse kaže, da bodo stanovanja funkcionalna in tudi udobna. Velikost le-teh se giblje od 27 m² za garsonjero do 94 m² za štirisobno stanovanje.

V garsonjerah načrtovalci predvidevajo, bivalni prostor, predsoba, kuhinjsko nišo in kopalnico s straniščem. Enosobno stanovanje bo obsegalo sobo, kuhinjo, predsobo ter kopalnico s straniščem, medtem ko bo dvosobno stanovanje imelo dnevno sobo, kuhinjo, spalnico, predsobo, ložo in kopalnico s straniščem. Enake prostore ima tudi dvoinsobno stanovanje. Tro in štirisobna stanovanja imajo poleg navedenih prostorov še po dve oziroma tri spalnice, od kopalnice ločeno stranišče, nekatera pa tudi garderobni prostor ob vhodu v stanovanje.

Vsako stanovanje in stavba kot celota mora imeti toplotno in zvočno izolacijo ter izolacijo proti vlagi. Balkon je obvezen element vseh družinskih stanovanj. Vsa stanovanja bodo centralno ogrevana, mimo tega pa mora biti v le-teh zagotovljen priključek vsaj ene peči na trdo gorivo. V kuhinjah mora biti priključek za kombiniran elektro-plinski štedilnik.

Od skupnih prostorov v stolpnih ali blokih naj omenimo sušilnice, kletne prostore, kolesarnice, in prostore za shranjevanje ozimnice, odvečnega pohištva itn.

STANOVANJA ZA OSTARELE

V sklopu stanovanjske soseske Štepanjsko naselje bodo predvidena tudi stanovanja za ostarele. V štirih nizih vrstnih hiš je predvidenih 72 dvoležiščnih in 24 enoležiščnih enot s skupno 168 ležišči. V vsakem stanovanju so projektirani dnevna soba, spalnica, kopalnica, kuhinja, predsoba in balkon oziroma terasa pri stanovanjih v pritličju. Dvoposteljna stanovanja imajo 40,60 m² neto koristne površine.

Vsaki stanovanjski enoti pripada v kleti boks za shranjevanje ozimnice, štiristanovanjskim enotam skupaj pa tudi posebna soba za razvedrilo. Neposredna okolica je parkovno

omejena, vsaki stanovanjski enoti je dodeljena še manjša površina (vrt), kjer bodo stanovanci po želji vrtnarili ali gojili okrasno cvetje.

V kuhinji je predvidena kuhinjska oprema tipa Vega 60 s shrambno omarico in vgrajenim 175-litrskim hladilnikom Gorenje. V kopalnici so projektirani kad velikosti 160 cm, stranišče in umivalnik, predviden pa je tudi prostor za namestitve pralnega stroja.

V predsobi je omara za čevlje in čistila. Spalnice je možno poljubno opremiti z dvema ležiščema. Dodatno tretje pomožno ležišče je v dnevni sobi, kjer je tudi predvideno mesto za televizijo, študij in obedovanje.

SPREMLJAJOČI OBJEKTI

Načrt predvideva gradnjo dveh osnovnih šol s po 22 matičnimi učilnicami in s po 30 otrok v razredu (vsega 1.334 učencev). Načrtovalci predvidevajo večjo povezavo šole z življenjem odraslih. Telovadnica in odprta igrišča naj bodo tako zasnovana, da jih v popoldanskem in večernem času lahko uporabljajo člani športnih društev, ne da bi motili dela v šoli.

Varstveni zavodi so enakomerno razporejeni v naselju. Program predvideva varstvo za 55 % otrok iz stanovanj v blokih in stolpnih ter za 35 % otrok iz individualnih stanovanjskih hiš. V ta namen je potrebno 40 oddelkov v štirih varstvenih zavodih, ki naj zajamejo v varstvo 668 otrok.

Program predvideva tudi 15.000 m² bruto površine za trgovinske, servisne, družbene in zdravstvene dejavnosti. Za potrebe stanovalec je predvidenih 9 parkirnih hiš. V vsaki je v dveh etažah 176 pokritih parkirnih mest, na strehi vsake garaže pa je še dodatnih 90 nepokritih parkirnih mest. Uvoz v garaže je v nivoju. Po rampi je dostopna spodnja – kletna etaža, ki jo je požno po potrebi izkoristiti tudi za zaklonišče.

Konstrukcija je amirano-betonska, stebri so na razmaku petih metrov, neto višina posameznih etaž je 2,20 m. Tlak v garažah je liti asfalt. Vhodna vrata so avtomatska. Vsak uporabnik bo s ključem neposredno iz avtomobila imel možnost odpiranja in zapiranja vhoda.

ZELENJE IN REKREACIJA

Pokopališče ob Štepanjski cerkvi bo predvidoma opuščeno

in skupaj s širšo okolico spreminjeno v mestni park. Ob obodnih cestah in parkiriščih predvideva program linearno zelenje (ob Litijski cesti dvovrstni drevored), ob Ljubljani pa ohranja zelenje v gručah.

Za najmlajše otroke od 1-4 let starosti predvidevajo načrtovalci večje število otroških igrišč (peskovnike, plezala in klopi) v neposredni bližini vhodov v stolpnice oziroma bloke. Pozabili pa niso niti na igrišča za starejše otroke. Sem sodi še igralni park za celo Štepanjsko naselje. Tu bo poleg drugih naprav otrokom na voljo še hribček za kolesarjenje, gradbišče z deskami, opaži, zidaki, strešno lepenko in kupi peska, prostor za kurjenje ognja, vodovodna pipa in dvoje asfaltnih igrišč. Mimo tega pa bodo poskrbeli za igro ob slabem vremenu (pokrite lope) in za zimske radosti otrok (sankališča – drsališča).

Pri oblikovanju otroških igrišč naj bi obveljalo načelo, da naj igrišče ne bo nikoli povsem nared. Otroci se namreč počutijo dobro tam, kjer lahko gradijo, ustvarjajo, spreminjajo. Statična igrišča jih motijo. Osrednji del naselja je prirejen tudi za razvedrilo odraslih (velika šahovnica, balinišče, mize za kartanje, za namizni tenis itd.).

Med obvozno cesto in Štepanjskim naseljem je predviden 2 m dolg gosti poraščen nasip, ki bo bistveno ublažil prometni hrup na vzhodnem robu soseske.

Kar zadeva ureditev prometa v naselju in zunaj njega, so načrtovalci imeli pred očmi predvsem dvoje: ustvariti mirno okolje ter kar največjo varnost stanovalec. Promet pešcev je osredotočen na sredo naselja, kar zagotavlja, da bo ulica živahna in obljudena.

Podhod pod Litijsko cesto bo širok najmanj 8 metrov, pregleden in opremljen s trgovskimi lokali. Statični motorni promet bo razporejen na oboku soseske. Skupno je predvidenih 2.090 parkirnih mest in 1.258 garažnih mest. Od tega številca je 114 rezerviranih parkirnih mest (ki jih zaenkrat še ne bodo gradili) in garaž s 170 garažnimi mesti. Skupaj je parkirnih in garažnih mest 3.448, kar pomeni, da na eno stanovanje odpade 1,15 parkirnega oziroma garažnega prostora.

Delo inšpekcijskih služb

Zadnji petek v marcu je skupščina mesta Ljubljana, uprava inšpekcijskih služb, sklicala tiskovno konferenco, na katero je povabila tudi člana našega uredništva. Namen konference je bil, da inšpekcijske službe prek javnih občil občane seznanijo z njihovim delom, uspehih in neuspehih kot tudi s težavami, s katerimi se srečujejo pri svojem delu.

Že v uvodni besedi je načelnik vseh inšpekcijskih služb Franjo Kranjc dejal, da njihovo delo hromi veliko pomanjkanje delavcev. Med vzroki niso na zadnjem mestu tudi nizki osebni dohodki, naporno delo s strankami, ki so do inšpektorjev dostikrat prav sovražno razpoloženi, povrhu pa še zelo zahtevni razpisni pogoji. Vse to je vzrok, da danes manjka prek 20 % inšpektorjev.

Ljubljanske inšpekcijske službe obsegajo 5 inšpektoratov, sanitarno inšpekcijsko, inšpektorat za tržno, kmetijsko, gradbeno in veterinarsko dejavnost, komunalno inšpekcijsko, tehnično inšpekcijsko in inšpekcijsko dela.

Iz poročil inšpektorjev je bila razvidna velika težnja teh služb da bi bila Ljubljana čimbolj urejeno mesto. Vsekakor je treba tem službam priznati, da so se v zadnjih letih na tem področju stvari bistveno premaknile na boljše. Istočasno pa se je

skozi celo konferenco kot refren vlekla niti: delavcev je premalo, zato ne moremo biti tako uspešni, kot bi želeli.

Kljub temu se moramo inšpektorjem zahvaliti, da je Ljubljana bolj bela, kot je bila, da so fasade večji del urejene, da ni bilo raznih epidemij in zastupitev kot posledice nehigiene, kljub le 47 % opravljenega dela od skupno 5.245 nadzorovanih objektov na področju 17.709 ha s 25.000 zgradbami in z nad 220.000 prebivalci.

Na konferenci pa je bilo slišati tudi dokaj žalosten podatek, da se nesnaga širi na tista področja, ki so bila včasih zelena in dokaj čista, to je v predmestje, med katera spadajo tudi predeli naše občine. Spominimo se samo nesnaga v Štepanji vasi, krajec pod Golovcem, zelenic v Zajčji Dobravi in drugod. V krajih, kot so Polje, Črnuče, Stožice, Rudnik in drugod, kjer občani grade, je

veliko nesnaga od teh gradenj. Događa se, da graditelji leta in leta ne uredijo okolice svojih hiš in tu bi imeli inšpektorji še veliko dela. V pomoč pa naj bi jim bile odločbe, izstavljene že ob izdaji lokacijskega dovoljenja, s katerimi bi urejali okolico in na katere bi se inšpektorji lahko sklicevali.

Tudi na drugih področjih so imeli inšpektorji veliko dela, naj si bo to pri zasebnikih ali v državnem sektorju. Gostinski in prehrabeni objekti ter lokali, pa tudi objekti črnodgraditeljev so bili pogosto predmet njihovih obiskov tudi v naši občini. V zvezi z inšpekcijsko službo in njenim delom bi dejali:

Te službe naj pri svojem delu uporabijo vso svojo avtoriteto in pristojnost za odpravljanje napak, prekrškov, onesnaženja ipd. za dobiti občinov. Pri tem jo bomo podprli tudi mi sami. Minimalne zahteve občinov naše občine pa so, naj bodo urejena vsaj odlagališča, kamor bi občani sami in rade volje odlagali odpadke. V te namene bi služile odslužene gramoznice ali podobni tereni. Zes to bo onesnaženje precej zmanjšano, kar pa je želja tudi inšpekcijskih služb kot vseh naš občinov.

E. SVETEK

Pod jezom Ljubljane na Vevčah se je nabralo že toliko smeti in raznih odpadkov, da v poletnem času močno zasmrajajo okolico. Sanitarni inšpektorji, kje ste?

ČLOVEK IN OKOLJE

Lepota in čistoča naravnega okolja pa zaščita narave pred industrijskimi odpadki postajajo velik sodoben problem. Strokovnjaki so že izračunali: Če bi vso odpadlo „obratovno“ enakomerno porazdelili po zemlji, bi leta po preteku 15 let pokrila celotno zemeljsko površino s slojem, debelim 5 m! Torej smeti že ogrožajo sodobnega človeka.

Smetišča se povsod v svetu hitro kopičijo. Tako npr. v ZDA odvržejo ljudje prek 30 milijard krožnikov in steklenic in prek 4 milijone plastičnih zabojčkov v enem samem kolesarskem letu. Vzporedno z naraščanjem industrije in širjenjem mest naraščajo tudi odpadni materiali. Posamezna mesta v Evropi morajo odvažati odpadke tudi po 100 km daleč ven iz mest. Tak transport pa je zelo drag. Vendar sodijo da to, še ni največje zlo. Najhuje je to, da vedno težje najdemo mesta za odpadke. Smetišča čisto predstavljajo ogromno površino zemlje, ki je za vse drugo izgubljena. Smetišča predstavljajo stalno nevarnost in izvir številnih, predvsem črevesnih in drugih nalezljivih bolezni, ki nenehno ogrožajo zaposlene in okolico, čeprav smeti predvno zakopljejo v zemljo.

V bistvu bo moral človek vse bolj aktivno posegati v svoje okolje, če bo hotel obdržati ravnostje med seboj in okolico. Predvsem bo moral trajno vzdrževati čista tla. Pri zadrževanju in širjenju črevesnih in drugih nalezljivih bolezni „umazanije“, obolenj domačih živali in okužb s črevesnimi paraziti predstavljajo velik problem z organskimi odpadki onesnažena tla. V taki zemlji najdemo tudi bacile botulizma, tetanus, gangrene itd. Organske snovi, ki so kot odpadni material raztresene v okolici hiš, na bregovih rek itd., privabijo številne gladalce, predvsem podgane, miši in pizmov-

ke, ki nenehno iščejo prav tako hrano. Na takih mestih opažamo poleti roje muh. V takem okolju nas bodo torej vedno ogrožale hude nalezljive bolezni, npr. nalezljiva zlatenica, dizenterija (ki se je zaradi bacilozna posebno bojimo), morda celo kolera itd. Organski prah in smrad onečiščata zrak, kjer človek dela ali počiva, kjer leži bolnik. Smrad je lahko velika ovira pri duševnem razpoloženju človeka.

Bistvene težave nastajajo tudi zaradi nenehnega porasta in vse večje potrošnje raznovrstne embalaže, ki jo sistematično in celo neekonomsko razmetavamo, kot da za izdelavo tovrstnega materiala ne bi bilo potrebno nobeno delo.

Smetišča predstavljajo danes že manj ugodno, zastarelo obliko shranjevanja odpadnih snovi. Ideja o tovarnah, v katerih naj bi sežigali smeti iz gospodinjstev in jih predelovali v gnojila, pa ni tako poceni. Ena taka tovarna stane sedemkrat več kot termoelektrarna. Zato je za zdaj bolj ekonomično predelovati smeti v kompost. V Evropi nekatere take tovarne že delujejo. V taki tovarni biotermično v posebnih ceveh, ki so zelo dolge in imajo velik premer, predelujejo smeti v kompost. Se pri pa z magneti izločijo kovinski odpadni material. Termogolne bakterije prekompostirajo smeti v kompost v treh dneh. Ta kompost je visokovredno gnojilo, saj vsebuje veliko ogljika, fosforja, dušika, kalcija in

kalcija. Taka tovarna lahko predela več sto tisoč ton odpadnih snovi letno. Posamezne tovarne izrabljajo karton in les za sežiganje. Paro, ki jo tako pridobijo, izrabljajo v industriji, pepel pa uporabljajo v gradbeništvu in vrtnarstvu za gnojenje zelenih površin. Iz odpadkov ponekod pridobivajo celo gorilni špirit.

Velike težave predstavljajo sintetična in azbest. Saj je npr. azbestni prah neuničljiv povzročitelj med silikati najtežje zapravitve pljuč, katerim se zelo rad pridruži še pljučni rak.

Smeti bo vedno več in več. Od vzgoje posameznika bo odvisno, kako jih bomo shranjevali, oziroma uničevali.

Da bi obdržali ravnostje čistoče med industrijo in okoljem, se bomo tudi na Vevčah. Zelo težko je vsakodnevno opazovati raznovrstne odpadke, ki priplavajo po Ljubljani, saj ta prinaša, kakor pravijo v elektrarni na Fužinah, vse – celo kavče, fotelje, omare, stole, postelje, kolesa, prazne zaboje... skratka vse, kar bi bilo treba odložiti kje drugje. Teh odpadkov je vedno več in vse kaže, da temu ne bo konca: Tudi bregovi te reke, v kateri so se ljudje nekoč kopali, so ponekod prava smetišča. Posebno kritično postane, kadar je Ljubljana zelo nizka.

Potrebno bo še precej dela, vzgoje in časa za čiščenje in urejanje bregov, saj predvidevamo, da bo Ljubljana čista kot na izviru šele v prihodnjih 10 letih. Potrebno bo storiti vse, da ne bomo imeli smetišča v smetišču in da se ne bo pešec zadovoljno smehljaj, ko bo hodil po morda umetno speljani stezici ob Ljubljani.

dr. B. M.

Drobci iz poročila o delu komisije in upravnega odbora sklada za reševanje stanovanjskih vprašanj borcev NOV Ljubljana od septembra 1967 do 31. decembra 1972

Skozi sito in rešeto

V Ljubljani je bila v septembru leta 1967 z odlokom skupščine mesta Ljubljana ustanovljena komisija za reševanje stanovanjskih vprašanj borcev NOV, v aprilu 1969 pa je bil ustanovljen tudi sklad.

Oba organa sta zaradi lažjega reševanja operativne problematike ustanovila še podkomisijo za pregled stanovanj, ki je delovala v glavnem na terenu. Komisija, sklad in podkomisija so delovali v tesni povezavi s terenskimi odbori ZZZ NOV, občinskimi in mestnim odborom ZZZ NOV.

ZAGOTOVLJENA STA JAVNOST DELA IN DRUŽBENA KONTROLA

Komisija si je že v samem začetku postavila program dela, v katerem je začrtala osnovne smernice reševanja te problematike v Ljubljani. Prosilci so vlagali prošnje na terenske odbore, ti pa so zbrane prošnje skupaj s svojim mnenjem pošiljali pristojnim občinskim odborom. Tako argumentirane prošnje so prihajale v obravnavo komisiji, ki ji je načeloval predsednik mestne skupščine inž. Miha Košak.

Na začetku leta je komisija za pregled stanovanj skupaj s predstavniki občinskih in krajevnih odborov ZZZ NOV pregledala vse prispelne prošnje in jih ocenila. Komisija za pregled stanovanj je potem vse prošnje preverila na kraju samem. To je zahtevalo ogromno dela in naporov, saj je morala komisija obiskati slihernega prosilca, pregledati njegovo prošnjo in jo uskladiti z dejanskim stanjem. O vseh prosilcih, katere je komisija za pregled stanovanj predlagala za pozitivno rešitev, je pravljala podkomisija, sestavljena iz predstavnikov občinskih in mestnega odbora ZZZ NOV. To komisijo je vodil Polde Maček, predsednik občinske skupščine Moste-Polje. Komisija je sprejela sklep, po katerem je limitirala višino posojil, ki so jih lahko dobili posamezni prosilci oziroma upravičenci. Tako je

bilo npr. določeno, da se lahko odobri za potrebe graditve stanovanjskih hiš 80.000 din. V letu 1972 je bil ta limit zvišan do višine 150.000 dinarjev. Za adaptacijo je lahko posojilo znašalo do 40.000 din. Izjemoma je komisija sklenila, da se posameznikom solidarostno dodeli do 60.000 din posojila v primerih, ko sami s svojimi sredstvi, ki jim jih je dala delovna organizacija, niso mogli dokončati gradnje ali odkupiti stanovanja.

Upravičenci so dobili glede na število družinskih članov ustreznega stanovanja. Vsi upravičenci, ki so dobili posojila za gradnjo ali so jim bila dodeljena najemna stanovanja, posojila za nakup stanovanj ali adaptacijo, so bili razvrščeni v prednostne liste, katere je komisija objavljala v Glasniku, Uradnem listu SRS, TV-15 in drugih javnih občilih. S tem je bila zagotovljena družbena kontrola nad delom Komisije in sklada ter nad upravičenci. Prosilci, katerim so bile prošnje zavrnjene, so imeli možnost pritožbe. Mnogim pritožnikom so bile pritožbe pozitivno rešene, ker so v pritožnih postopkih ugotovili, da so med časom izpolnili pogoje in mečila za dodelitev stanovanj ali posojil.

KOLIKO IN KAKŠNA STANOVANJA?

Od septembra 1967 do 31. decembra 1972 je komisija sprejela

2.784 prošnje. Od tega je bilo pozitivno rešenih 1.690 ali 60,70 % prošnje. Najemna stanovanja je dobilo 556 prosilcev ali 32,89 %, posojila za gradnjo 380 prosilcev ali 22,48 %, posojila za adaptacijo 428 prosilcev ali 25,35 % in posojila za nakup etažnih stanovanj 326 ali 19,28 %.

KAKO PA ZA NAPREJ?

Kot je znano, je z 31. decembrom 1972 prenehal veljati zakon o prispevku za graditve stanovanj borcev NOV (Uradni list št. 27/68). Zato je s tem dnem prenehal tudi redni vir financiranja graditve stanovanj za udeležence NOV. S tem dnem je saldo prenesen na posebni račun solidarnostnega stanovanjskega sklada, s katerim bodo upravljali pristojni dejavniki, izvoljeni s strani občinskih in mestnega odbora ZZZ NOV.

Hkrati s tem bo sklad prenesel na poseben račun 69 stanovanjskih enot, ki so že plačane in bodo vseljive v letih 1973-74. Ta stanovanja bodo prejeli upravičenci iz potrjenih prioriteten list. V pristojnost novozvoljenega organa bo prenesen tudi 18 garsonjer, ki jih je dosedanji sklad kupil v domu upokojeencev na Taboru v Ljubljani. Te garsonjere je sklad kupil z namenom, da jih dodeljuje udeležencem NOV, ki bi izrazili željo živeti v takem domu, preostalin 9 pa je še prostih.